

Piezīmes un atsauces vietas līmeņa aizsardzības mērķa (CO) noteikšanai: datu izvēle un eksperta pieņēmumi

Sugas kods	1032
Sugas nosaukums	<i>Unio crassus</i>
Natura 2000 teritorijas kods	LV0304200
Natura 2000 teritorijas kods	Kuja
Eksperti	Mudīte Rudzīte, Otars Opermanis
Darbs pabeigts	19.01.2023.
Vispārējās piezīmes	<p>Dabas parkā “Kuja” biežajai perlamutrenei <i>Unio crassus</i> ir piemēroti Kujas upes straujteču posmi. Tur novērotas atsevišķas biežās perlamutrenes grupas, pārējos Kujas posms straume ir lēnāka, sastopamais indivīdu skaits ir mazs vai to nav vispār. 2008. gadā tukšas čaulas konstatētas arī Ižupītē (Libē) (Īvāne (red.), 2008), 2016. gadā Ižupītē atrasti arī daži dzīvi indivīdi (Čakare, Kukārs, 2016).</p> <p>2011. gadā G. Akmentiņš apsekojis dabas parku Natura 2000 vietu monitoringā. Biezā perlamutrene monitorēta Kujas upes 10 posmos, kur posmu garumi izvēlēti vidēji 50 m. Apsekošanai izvēlēti piemērotākās sugas dzīvotnes ir Kujas straujteces posmi ar tajos izveidojušies sēkļiem un atvariņiem, kā arī upju posmi ar mierīgāku straumes tecējumu. Suga konstatēta piecos posmos no 10 apsekotajiem. Populācijas sadalījums ir nevienmērīgs, atkarībā no straumes tecējuma un grunts sastāva, kur suga konstatēta pārsvarā upes centrālajā daļā – dziļumā no 0,3 līdz 1,2 m. Straušteču posmi nav īpaši piemēroti gliemenēm, ja nav veidojušies smilšu vai sīkgraudainas grants sēkļi un atvari, kur gultne nav akmeņaina vai sablīveta, jo šādā substrātā gliemenes nespēj noturēties. Gliemeņu konstatēšanas vietās arī straumes ātrums nav tik liels. Apsekotajos posmos ar mazāku straumi upes gultnes substrātu veido smilšmāls ar straumes ienestiem vai izskalotiem oļiem. Taču arī šajos posmos tika konstatētas atsevišķas dzīvas gliemenes. Sugas populācijas lielumu Kujā, acīmredzot, ietekmē atbilstošu dzīvotņu esamība, t. i., smilšu vai sīkgraudainu grants sēkļu, kā arī dziļāku atvaru skaits upes posmos starp upes straujtecēm. Gliemenes netika konstatētas 20. gs. 80. gados gados upes regulētajos (taisnotajos) posmos (apmēram 10 km garumā), kā arī Kujas lejtecē posmā līdz dabas parka robežai (apmēram 3 km garumā) (Akmentiņš, 2011).</p> <p>Būtiska Kujas ūdeņu eutrofikācija netika konstatēta. Vislielāko ietekmi uz sugas populāciju Kujas upē varēja radīt amonjaka piesārņojums, kurš vairākkārtīgi tika iepludināts Kujā no tās pietekas Sulas upes 20. gs. 70.–80. gados (par to liecina samērā liels atrasto tukšo biežās perlamutrenes čaulu skaits apsekotajos upes posmos). Sula ietek Kujā pie Cesvaines, kas atrodas tieši pirms dabas parka “Kuja” teritorijas. Tā kā suga ir ļoti jutīga pret šāda veida piesārņojumu, populācija kopš šī laika dabas parkā, acīmredzot, ir krasi samazinājusies. Taču dažas atrastās jaunās gliemenes liecina par populācijas lēnu atjaunošanos. Arī līdz ar īpaši aizsargājamās teritorijas statusa iegūšanu dabas parkā tiek nodrošināta upju dabisko gultņu saglabāšana un tiek pastiprināta kontrole piesārņojuma novēršanai (Akmentiņš, 2011).</p> <p>2016. gadā Natura 2000 bezmugurkaulnieku sugu monitoringā teritoriju apsekojuši I. Čakare un N. Kukārs. Kujā trīs 50 m transektēs konstatēta 271 dzīva gliemene, un 28 tukšas čaulas. Ižupītē konstatēti trīs dzīvi indivīdi (atzīmēts, ka gliemenēm piemērots posms ļoti neliels, augšpusē ir uzpludinājums (liels dīķis), bet leļpus parauglaukuma straume lēna un ūdens</p>

	<p>tikpat kā stāvošs, aizaudzis lēpēm, glīvenēm). Četras tukšas čaulas konstatētas Riebā, bet, apsekojot Upstu, ne dzīvas gliemenes, ne čaulas netika konstatētas (Čakare, Kukārs, 2016).</p>
--	---

Lauks	Paskaidrojums																																								
CV_USE	7750 ind. Skaita vērtējumā izmantots kombinēti skaitļi no 2008. gadā izstrādātā dabas aizsardzības plāna (Īvāne (red.), 2008), 2011. gada (Akmentiņš, 2011; min. 300, max. 2100 ind.) un 2016. gada (Čakare, Kukārs, 2016) Natura 2000 monitoringa datiem un M. Rudzītes vērtējuma. Natura 2000 SDF populācijas vērtējuma nebija.																																								
Unit_CV	Indivīds																																								
Habitat	Annex I viens																																								
Annex I	3260																																								
Annex I_area_USE	15 ha Kujas upes garums dabas parka teritorijā ir 19,6 km. Regulētie un taisnotie upes posmi, kur sugas eksistencei pašreiz nav piemēroti biotopi ir apmēram 13 km. Atliek 6,6 km gari upes posmi ar sugai piemērotām dzīvotnēm jeb 34 % no Kujas garuma dabas parka teritorijā (Akmentiņš, 2011). Populācija teritorijā ir fragmentēta atkarībā no tā, vai grunts elementi (dūņas, smilts, grants, dažādu izmēru akmeņi) ir izveidojuši gliemenēm piemērotu dzīvotni. Tā kā upes gultne ir mālaina, turklāt tā vairākkārt regulēta, padziļināta utt., kas to padara maz piemērotu gliemenēm, kam vajadzīgas smiltis. Ņemot vērā šos apstākļus, eksperta vērtējumā piemērotās dzīvotnes platība ir ~15 ha.																																								
Other_area_USE	Na																																								
OK_DEN	Šajā Natura 2000 vietā blīvums novērtēts kā nepietiekams (skat. pamatojumu zemāk).																																								
OPT_DEN	<p>Tabula zemāk parāda gliemeņu blīvuma rādītāju (gliemenes/ha) 33 Natura 2000 teritorijās, kurās reģistrēta biežā perlamutrene.</p> <p>Blīvuma datu analīzē tika identificētas sekojošas (nosacītas) blīvumu zonas: augsts blīvums (8470,3 gliemenes/ha un vairāk), vidēji augsts (1259–5600 gliemenes/ha) un zems (acīmredzami nepietiekams) – mazāk nekā 1259 gliemenes/ha). Lai atvieglotu aprēķinus, par optimālā blīvuma vērtību, definēta “apaļā” vērtība – 6000 gliemenes/ha (sarkanā līnija tabulā zemāk), kas ir arbitrārs noapaļojums uz augšu no vidējās sadalījuma grupas, ņemot vērā sugas un tās dzīvotnes – mazo upju – aizsardzības stāvokli, eksperta pieredzi un arī to, ko var sasniegt Latvijas apstākļos.</p> <p>Pēc FRV un CO summas salīdzināšanas un konstatētās nesakritības, tika nolemts pazemināt optimālo blīvumu no 6000 īp./ha līdz 3763 īp./ha. Apsvērumi izklāstīti projekta gala atskaitē (20. lpp.). Izmaiņas veiktas aprēķinos CO darba tabulā, bet nav atspoguļotas tabulā zemāk.</p> <table><tr><th>Kods</th><th>Natura 2000 teritorija</th><th>CV_USE</th><th>Annex I_USE</th><th>Blīvums</th></tr><tr><td>LV0523100</td><td>Lielupes palienes pļavas</td><td>0</td><td>0</td><td>0,0</td></tr><tr><td>LV0507800</td><td>Liepājas ezers</td><td>0</td><td>0</td><td>0,0</td></tr><tr><td>LV0535400</td><td>Rūjas paliene</td><td>0</td><td>17,48</td><td>0,0</td></tr><tr><td>LV0300700</td><td>Tērvete</td><td>0</td><td>1,63</td><td>0,0</td></tr><tr><td>LV0507200</td><td>Ventas un Šķerveļa ieleja</td><td>157</td><td>47</td><td>3,3</td></tr><tr><td>LV0600400</td><td>Augšdaugava</td><td>10000</td><td>1560</td><td>6,4</td></tr><tr><td>LV0305100</td><td>Aiviekstes paliene</td><td>346</td><td>23</td><td>15,0</td></tr></table>	Kods	Natura 2000 teritorija	CV_USE	Annex I_USE	Blīvums	LV0523100	Lielupes palienes pļavas	0	0	0,0	LV0507800	Liepājas ezers	0	0	0,0	LV0535400	Rūjas paliene	0	17,48	0,0	LV0300700	Tērvete	0	1,63	0,0	LV0507200	Ventas un Šķerveļa ieleja	157	47	3,3	LV0600400	Augšdaugava	10000	1560	6,4	LV0305100	Aiviekstes paliene	346	23	15,0
Kods	Natura 2000 teritorija	CV_USE	Annex I_USE	Blīvums																																					
LV0523100	Lielupes palienes pļavas	0	0	0,0																																					
LV0507800	Liepājas ezers	0	0	0,0																																					
LV0535400	Rūjas paliene	0	17,48	0,0																																					
LV0300700	Tērvete	0	1,63	0,0																																					
LV0507200	Ventas un Šķerveļa ieleja	157	47	3,3																																					
LV0600400	Augšdaugava	10000	1560	6,4																																					
LV0305100	Aiviekstes paliene	346	23	15,0																																					

Lauks	Paskaidrojums				
	LV0524100	Mežole	57	2,78	20,5
	LV0415600	Zaņas lejtece	70	3	23,3
	LV0200200	Ķemeru Nacionālais parks	758	8,83	85,8
	LV0523200	Ukru garša	63	0,48	131,3
	LV0528800	Mugurves pļavas	2924	12,6	232,1
	LV0507100	Ventas ieleja	3200	10,8	296,3
	LV0302200	Salacas ieleja	14142	32,8	431,2
	LV0524500	Ruņupes ieleja	2900	5,8	500,0
	LV0304200	Kuja	7750	15	516,7
	LV0528100	Šepka	2450	4,55	538,5
	LV0532000	Sitas un Pededzes paliene	10000	11,4	877,2
	LV0530500	Vitrupe ieleja	5831	6,2	940,5
	LV0523400	Ances purvi un meži	1889	1,5	1259,3
	LV0302100	Abavas senleja	54083	23,9	2262,9
	LV0536600	Lubāna mitrājs	300678	110,42	2723,0
	LV0528000	Rauza	72664	19,31	3763,0
	LV0531300	Pāces pļavas	15420	3,5	4405,7
	LV0301100	Riežupe	537	0,1	5370,0
	LV0525900	Jaunanna	14000	2,5	5600,0
	LV0528200	Launkalne	37947	4,48	8470,3
	LV0514200	Raķupes ieleja	68454	7,8	8776,2
	LV0304500	Ogres ieleja	258600	25	10344,0
	LV0600700	Ziemeļgauja	118321	9,18	12889,0
	LV0304900	Vilce	411	0,03	13700,0
	LV0200100	Gaujas Nacionālais parks	1312626	83,6	15701,2
	LV0304800	Vecumu meži	84852	1,5	56568,0
OK_NEW	Na				
AREA_NEW	Na				
OK_INT	Na				
IND_INT	Na				
Papildus nosacījumi	Nepieciešams uzlabot dzīvotnes stāvokli (koku sagāzumi).				
Cits lauks					

Literatūra un informācijas avoti

Akmentiņš G. 2011. Natura 2000 vietu bezmugurkaulnieku monitoringa anketa, Kujas dabas parks (Dabas aizsardzības pārvalde, nepublicēti dati).

Čakare I., Kukārs N. 2016. Natura 2000 vietu bezmugurkaulnieku monitoringa anketa, Kujas dabas parks (Dabas aizsardzības pārvalde, nepublicēti dati).

Dabas aizsardzības pārvaldes Dabas datu pārvaldības sistēma "Ozols", <https://ozols.gov.lv/ozols/> (skatīts 13.01.2023.).

Natura 2000 SDF – Kuja, <https://natura2000.eea.europa.eu/Natura2000/SDF.aspx?site=LV0304200> (skatīts 19.01.2023.).

Ivāne L. (red.) 2008. Dabas parks "Kuja". Dabas aizsardzības plāns 2008.–2020. gadam. Madona, <https://www.daba.gov.lv/lv/media/913/download> (skatīts 16.08.2022.).